

Pozorovatelný, BS. a SV.

V Cvičebním řádu pro pěchotu P-I-2 je na straně 20 definice pojmu SV. (stanoviště velitele) a BS. (bojového stanoviště).

Zkratka SV. je všeobecně známa: Obyčejně si představoval každý — jak je konečně ze samého názvu zřejmé, že SV. je místo, kde je velitel příslušné jednotky se svými orgány nebo s částí svých orgánů. Tento názor je v definici pojmu SV. podle předpisu P-I-2 opraven a o stanovišti velitele se praví: „SV. je místo, kde je umístěna většina orgánů velitele.“ Ne tedy velitel, ale jen větší část jeho orgánů.

Zkratka BS. (bojové stanoviště) je nová: předpis P-I-2 praví, že BS. je místo, na němž velitel dlí, aby vedl boj.

Podrobněji je význam VS. a BS. určen tím, že podle Cvičebního řádu bývá SV. až do velitelství praporu shodné s BS. a že BS. bývá shodné s pozorovatelnou.

Věty Cvičebního řádu pro pěchotu o SV. a BS. jsou velice stručné, výstižné a na první pohled tak jednoduché a jasné, že by se zdálo nemožné, aby při určování těchto míst docházelo k nějakým sporným anebo mylným výkladům. Přes to však mohou říci, že různé případy umístění SV. a BS. při cvičeních dokazují, že se názory jednotlivých velitelů při tom často velice liší. Proto považují za nutné zabývat se touto otázkou poněkud podrobněji, než činí náš Cvičební řád, poněvadž má pro vedení boje veliký význam.

Všeobecně můžeme říci, že až do velitelství praporu je problém SV. a BS. skutečně velice jednoduchý: SV. je v tomto případě téměř vždy shodné s pozorovatelnou a velitelé jsou tak i při osobním pozorování boje stále na svém SV. nebo v jeho blízkosti. U velitele roty je proto vždy a u velitele praporu téměř zpravidla pozorovatelná zároveň i BS. a SV. Určitá vzdálenost, která vznikne nutností umístit SV. praporu skrytě před pozorováním nepřítele, nemá pro tuto skutečnost žádného velkého významu, poněvadž je velitel i při tom stále v přímém styku se svými

orgány ponechanými na SV.; nemá proto tato vzdálenost žádný vliv na jeho činnost.

Složitější je tato otázka u velitelství pluku; řešení tohoto problému u pluku je ztíženo tím, že SV. pluku je určováno nadřízeným velitelstvím, kdežto pozorovatelnu a BS. si určuje velitel pluku sám.

Tak dochází při různých cvičeních k případům, které nás přesvědčují velice důrazně o tom, jak velkého uvážení vyžaduje stanovení SV. pluku nadřízeným velitelstvím a volba pozorovatelnu a BS. velitelem pluku, aby bylo možné uvést u pluku v soulad požadavky pozorování s požadavky velení, jak uvádí předpis P-I-2 v čl. 140. Výsledkem nesprávného vyřešení volby pozorovatelnu, BS. a SV. jsou obyčejně nedostatky ve spojení, které se potom často neprávem přičítají zúčastněným spojovacím jednotkám.

Tato skutečnost je nejlépe zřejmá při boji jednotek na široké frontě, kde podmínky pozorování a spojení a tím i velení jsou nejhorší; uvažujme na př., jakým způsobem má být otázka SV. a BS. řešena u pluku při vedení ústupového boje, kde šířka úseku pluku při zasazení 2 praporů v jednom ústupovém postavení bude podle Cvičebního řádu 6 km, ale často i daleko více. (Šířka úseku praporu v ústupovém boji až 3 km — P-I-1 čl. 774.)

V tomto případě bude již SV. praporu značně vzdáleno od předního okraje ústupového postavení, má-li mít velitel praporu možnost, ovládat alespoň do určité míry svou jednotku a řídit boj. U pluku bude tato vzdálenost již tak veliká, že pro velitele pluku bude jistě velkým problémem velet a zároveň při tom pozorovat alespoň větší část úseku osobně na pozorovatelně. Spojit oba tyto požadavky tak, aby byly úplně splněny podmínky pozorování a velení, bude možné jen v terénu výjimečně příznivém pro pozorování, a bereme-li v úvahu i to, že vzhledem k obraně proti ÚV. budou volena jak obranná, tak i ústupová postavení zásadně za přirozenými překážkami, jako jsou řeky, lesy, osady atd., vidíme, že možnost pozorování širokého úseku v pokrytém terénu je a bude skutečně jen řídká.

Jaké obtíže při řešení pozorování, velení a spojení v podobném případě vznikají, ví jistě dobře každý velitel; poukazuje na ně konečně i předpis P-I-2, neboť v čl. 358 praví, že z velké šířky sestavy jednotek v boji na široké frontě vyplývají obtíže spojení a velení.

Ukažme si je však na konkrétním případě.

Vezměme případ poměrně příznivý, kdy má pluk v boji na široké frontě úsek 6 km široký, a pokusme se řešit na něm schematický problém pozorování, velení a spojení za předpokladu, že terén je pro pozorování průměrně příznivý.

V předpise „Styk a spojení“ se v čl. 16 praví, že každý velitel má zásadně buď sám anebo skrze své orgány sledovati události, jež se dějí v jeho úseku. Není zde tedy přímo nařízeno, že musí každý velitel osobně sledovat průběh boje, t. j. být osobně na pozorovatelně. Naopak je však v čl. 140 předpisu P-I-2 přímo uvedeno: „Pozorování u jednotky provádí její velitel, není-li jinak zaneprázdněn“ — což musí být pro každého velitele rozkazem; podmínkou pro jeho splnění je pobyt velitele na pozorovatelně, která se tak stává jeho bojovým stanovištěm.

Při tom je zároveň v třetím odstavci tohoto článku předpisu P-I-2 uvedeno, že pozorovatelnu jsou podle šířky úseku vzdáleny od čela jed-

notky tak, aby mohl velitel své jednotce velet, ale nejdále na úrovni záloh. Povšimněme si dobře toho, že předpis nemluví zde o vzdálenosti SV. od čela jednotky vzhledem k možností velení, ale o vzdálenosti pozorovatelny, t. j. počítá s tím, že pozorovatelna musí být volena nejen se zřetelem na možnosti pozorování, ale i velení, jehož nutným předpokladem je spojení.

Připojíme-li k těmto zásadám ještě ustanovení čl. 16 předpisu „Styk a spojení“ a čl. 154 předpisu P-I-2, kde je uvedeno, že SV. má být umístěno nablízku pozorovatelny, protože je toho třeba k snadnému zařízení pojítek, dostáváme souhrn zásad stanovených našimi předpisy pro volbu pozorovatelny a tím i BS. a pro volbu SV. Zásady zde uvedené platí ovšem pro umístění pozorovatelny, BS. a SV. ve všech údobích boje; pokusme se nyní uplatnit je pro náš případ boje pluku na široké frontě v úseku 6 km.

1. Volba pozorovatelny:

Podle uvedených zásad je umístění pozorovatelny základem i pro umístění BS. a SV.; musí mu být proto věnována největší pozornost. Má umožňovat veliteli pluku:

přehlédnout celý úsek pluku neb alespoň jeho největší, ale hlavně nejdůležitější část (P-I-2, čl. 140);

vyhovovat podmínkám velení,

vyhovovat organizační spojení.

Hloubka prostoru pro volbu umístění pozorovatelny bude vzhledem k ustanovení Cvičebního řádu, že nejdále jsou pozorovatelny na úrovni záloh, velice různá. V ústupovém boji, kde má být vzdálenost jednotlivých ústupových postavení od sebe tak veliká, aby byl nepřítel při útoku na další ústupové postavení nucen přemístit své palebné základny a pozorovatelny, mohou být pozorovatelny pluku umístěny v hloubce prvního až druhého ústupového postavení. Tato hloubka bude závislá na terénu; nejméně bude to 2—2½ km, t. j. vzdálenost, na kterou musí nepřítel přemísťovat své palebné základny, nejvíce asi 6 km, t. j. vzdálenost pozorovatelny dělostřelectva.

Mohli bychom proto pro umístění pozorovatelny pluku v boji na široké frontě vzít jako základ hloubku 2—6 km, při čemž nesmíme opomíjet ani nařízení Cvičebního řádu, podle něhož se musí velitel snažit pozorovat co nejvíce zpředu.

Z toho vidíme, že nás nutnost pozorování vede k zřizování pozorovatelny co možná vpředu, kdežto požadavky velení a spojení tomu odporují a vedou nás k zřizování pozorovatelny více vzadu. Výpočtem průměru zjistíme vzdálenost přibližně 3 km, která, i když nevyhoví všem požadavkům plně, vyhovuje jim alespoň z větší části, kdežto umístění pozorovatelny daleko vpředu činí nemožným velení a spojení, daleko vzadu pak znemožňuje pozorování.

Přesné umístění pozorovatelny bude ovšem vždy záviset na terénu a na možnostech pozorování, které nám terén dává.

2. Volba BS.

Poněvadž BS. (bojové stanoviště) je místo — na němž dluží velitel, aby vedl boj, a předpis nařizuje osobní pozorování velitele, bude velitel pluku zpravidla na některé z pozorovatelny pluku, která se tak stane jeho BS. Volbou jiného místa mimo pozorovatelny a SV. by se zbytečně komplikoval.

valo jak velení, tak i spojení. Můžeme proto považovat sloučení pojmu BS. velitele pluku s pozorovatelnou za zásadní, pro umístění BS. platí zásady uvedené pro volbu pozorovatelný.

3. Volba SV.

Pro volbu SV. (stanoviště velitele) jsou důležité dvě zásady, a to: umístit SV. nablízku pozorovatelný a tím i BS. velitele, umístit SV. tak, aby bylo umožněno s technické i taktické stránky snadné zařízení pojítek.

Umístění SV. nablízku pozorovatelný, kde dlí velitel, je nutné z několika důvodů.

Na SV. je umístěna většina orgánů velitele pluku a je to také středisko, kde se sbíhají výsledky pozorování z celého úseku pluku, kam docházejí hlášení o průběhu boje a různé žádosti všech podřízených velitelů. I když pozoruje velitel pluku osobně průběh boje, bude jen zřídka možné, aby přehlédl celý úsek pluku, a i v tomto výjimečném případě budou výsledky porování vzhledem k velkým vzdálenostem jen nepatrné. Bude proto odkázán vždy na hlášení podřízených velitelů, a tím i na spojení SV. se svým BS., t. j. pozorovatelnou.

Toto spojení je udržováno všemi pojítky, t. j. telefonicky, jezdcí, cyklisty a běžci. Odevzdávání docházejících zpráv, hlášení a žádostí veliteli pluku bude závislé na činnosti těchto pojítek, která bude tím obtížnější a nespolehlivější, a to mimo telefon, hlavně po stránce rychlosti v dodávání, čím bude vzdálenost SV. od pozorovatelný větší. Při poruše telefonního vedení se stane potom včasné dodávání hlášení a zpráv veliteli pluku vůbec ilusorním; totéž platí i pro vydávání rozkazů velitelem pluku podřízeným jednotkám.

Z toho můžeme vyvodit, že umístění SV. v blízkosti pozorovatelný, nařízené předpisy, je dobře odůvodněno, a vzdálenost by neměla přesahovat u pluku 500 m až 1 km. Větší vzdálenosti než 1000 m je při poruše nebo přerušení telefonního vedení veliteli pluku téměř znemožněno vedení a řízení boje, poněvadž zprávy a hlášení jeho podřízených, dodávané jinými pojítky, dojdou jen zřídka včas, a proto také zásah velitele pluku musí přijít pozdě.

Celkovým závěrem by proto bylo:

1. dodržet při volbě pozorovatelný, a tím i BS., v každém případě zásady předpisu Styk a spojení a P-I-2, t. j. volit je na místech, která umožňují veliteli nejen pozorování, ale i velení,

2. určovat SV. vždy co nejbližší zvolené pozorovatelný tak, aby bylo zajištěno snadné, rychlé a spolehlivé zřízení pojítek a zaručena veliteli pluku, i kdyby selhalo jedno pojítko, možnost velení.

Že tyto zásady nejsou vždy dodržovány, o tom svědčí dosti časté případy na cvičeních, kdy se stává pro jednotlivé velitele problém pozorování, velení a spojení skutečně tvrdým oříškem.

Tak bylo na př. v jednom případě ústupového boje určeno SV. pluku tak daleko za předním okrajem 1. ústupového postavení, že jediná pozorovatelná, z které bylo možné pozorovat větší část úseku pluku, byla vzdálena od něho přes 5 km. Na první pohled je zde zřejmý odklon od zásad, stanovených pro volbu SV. našimi předpisy, a průběh cvičení ukázal, do jak obtížné situace byl uveden velitel pluku, který veden zásadcu pozorovat osobně průběh boje, volil své BS. na pozorovatelně, vzdálené tak značně od jeho SV.

O hlavní příčině často nemožné situace, kterou je závislost velitele pluku na funkci telefonního vedení mezi SV. a pozorovatelnou v podobném případě, jsem se již zmínil; zavinila také při tomto cvičení, že se několika náhodnými, ale dosti dlouho trvajícími poruchami vedení stal velitel pluku téměř bezmocným pozorovatelem boje, beze zpráv o jeho průběhu kromě vlastního pozorování a bez možnosti zásahu. A náhodou se tak stalo dvakrát v nejdůležitějších okamžicích boje, t. j. jednou při zjednávání dotyku nepřítelem a po druhé při útoku, vedeném ještě k tomu s hlavním náporom do prostoru, kam velitel pluku ze své pozorovatelny viděl jen nepatrně. Ostatní pojítka pluku, kterými bylo zajištěno spojení pozorovatelny, a tím i velitele pluku s jeho SV., neměla pro včasné dodávání zpráv a rozkazů při velké vzdálenosti téměř žádného významu.

Jistě není k tomu, co uvádím, potřeba žádných dalších poznámek, aby se každý dovedl vmyslet do situace velitele v podobném případě. Tato situace je pak ještě horší, ponechá-li velitel skutečně větší část svých orgánů na svém SV.; má potom na pozorovatelnu jen své zpravodajské a pozorovací orgány, některého z pobočníků a nějakou spojku, což při selhání telefonu naprosto nestačí k tomu, aby mohl velet a řídit boj; je to tím méně pravděpodobné, čím víc uvažujeme o tom, že v boji na široké frontě je velení o řízení boje těžkým problémem i za nejpriznivějších podmínek. V případě mnou uvedeném bylo řešení této otázky ztíženo dále tím, že umístění SV. daleko vzadu dovoľovalo vzhledem ke komunikacím snadné a p'ně využití rychlých pojítek — motocyklistů a cyklistů, což bylo také důvodem pro volbu SV., kdežto dojíždění těchto pojítek na pozorovatelnu a do prostoru blízko ní vyžadovalo velké zajižděky, a tím i prodloužení doby nutné k dodávání zpráv, hlášení a rozkazů. Výsledek toho byl, že na SV. docházely zprávy sice dobře, ale nebylo možno jich včasné využít pro selhání telefonního vedení mezi VS. a BS.; velitel pluku se tak dostal do situace při nejmenším jistě nepříjemné.

Případy umístění SV. — nesprávného vzhledem k zásadám našich předpisů — nejsou ojedinělé a vyskytnou se časem nejen při boji na široké frontě, ale i při jiných druzích bojové činnosti jednotek.

Tak na př. při útoku, jehož předpokladem bylo i pronásledování nepřítele, bylo SV. pluku určeno ještě téměř 1 km za zálohou pluku (jejíž počáteční umístění bylo rovněž nařizeno), takže již při zahájení útoku bylo východiště útoku a pozorovatelna pluku vzdálena dva a půl kilometru od určeného SV. Přirozeným důsledkem bylo při rychlém průběhu útoku zoufalství spojovacího důstojníka, který vzhledem k tomu, že pluk přišel do východiště útoku před samým vyražením k útoku, nestačil organisovat spojení za těchto podmínek; telefon selhal zde úplně a veliteli pluku nezbylo nic jiného, než spokojit se opět jezdcí, cyklisty a běžci.

Vidíme tak, že se nedodržením jedné zásady o umístění pozorovatelny a SV. stává nemožným dodržet zásadu druhou, stanovenou čl. 205 Cvičebního řádu, který praví mimo jiné, že velitel, který se rozhodl, musí vydat své rozkazy v době co nejkratší; dodávání rozkazů běžci není však v žádném případě tak rychlé a použití jiných pojítek mezi plukem a prapory prvního sledu je v palbě nepřítele jistě problematické. Dá'e není ani možno dodržet nařízení čl. 149 Cvičebního řádu o včasné dodávání zpráv nadřízenému velitelství.

Příčina všech těchto obtíží je, jak se zdá, v tom, že v předpise „Styk a spojení“ je v čl. 16 psáno: „Dříve, nežli určí velitel stanoviště svého velitelství, musí vyhledat a určit místo pro své pozorovatelny. Podle toho, jak

jsou umístěny pozorovatelný, je umístěno též velitelství, a to tak, aby jim bylo nablízku, protože je toho třeba k snadnému zřízení pojítek."

Podle tohoto článku je určení místa pro SV. závislé vlastně jen na výběru místa pro pozorovatelnou, a tím i pro BS. velitele. Znamená to, že se technická stránka provedení spojení musí podříditi taktickému požadavku pozorování a velení. Umístění pozorovatelný je pak věcí závislou nejen na terénu, ale i na taktickém úkolu, který má jednotka splnit.

Požadavek, stanovený čl. 16 předpisů „Styk a spojení“, aby velitel určil své SV. podle výběru místa pro umístění pozorovatelný, nelze však splnit, poněvadž podle čl. 52 téhož předpisu je SV. pluku určováno plánem spojení, vypracovaným řídicími orgány spojovací služby divise, t. j. přednostou spojovací služby divise.

SV. pluku je tak určováno zpravidla více se zřetelem na technickou stránku úpravy spojení pluku s vyšším velitelstvím, a to na újmu taktických požadavků pozorování a velení.

Poněvadž vzhledem k úpravě spojení v rámci vyšší jednotky není možné, aby si velitel pluku určoval základní SV. (při počátku akce) sám, je zde vidět zřejmý rozpor mezi čl. 16 a čl. 52 předpisu „Styk a spojení“, který je podle mého názoru nejčastější, a hlavní příčinou obtíží při organisování pozorování, velení a spojení u pluku.

Platí proto zásada uvedená v čl. 16 o určení SV. podle výběru pozorovatelný vlastně pro velitelství nadřízené pluku, kterým by měla být proto určena vždy nejdříve pozorovatelná pluku, a potom teprve SV. Je sice zřejmé, že určení pozorovatelný pluku velitelem divise je dosti obtížné a vo ba nemusí být vždy vyhovující; zdá se však, že to bude jediné řešení, kterým můžeme odstranit často nemožné vzdálenosti mezi pozorovatelnou a SV. pluku a tím i obtíže, které se vzhledem k těmto vzdálenostem vyskytují.

Pěchota u nás a v cizině.

Kpt. děl. Karel Gruncel:

Rakouská pěchota.

(Podle časopisu „Militär Wochenblatt, čís. 17/1936.)

V poslední době byla věnována organisaci rakouské pěchoty a její výzbroji značná péče. Původně měla rakouská četa 2 družstva pěší, která byla vyzbrojena jen puškou, a družstvo lehkého kulometu. Byl to starý typ kulometu „Schwarzlose“ vz. 07/12 s lehkým podstavcem. R. 1932 byl tento kulomet nahrazen lehkým kulometem vz. 30 ráže 8 mm, čety byly organisovány o 3 družstvech, z nichž každé mělo již tento lehký kulomet. Zkušenosti ze světové války, hlavně však z vnitřních nepokojů v Rakousku, daly vznik nové pěchotní zbraň — kulometné pistoli vz. 34, ráže 9 mm. Do listopadu 1934 bylo již každé pěší družstvo vyzbrojeno kulometnou pistolí vz. 34. Má tedy nyní každé pěší družstvo lehký kulomet i kulometnou pistolí. Družstvo má velitele a 10 mužů (kulomet, kulometná pistole, 8 pušek).

Lehký kulomet vz. 30 ráže 8 mm je zbraň vzduchem chlazená se zpětným pohybem hlavně. Má zařízení k vypalování jednotlivých ran i dávek. Jako stfeliva se používá střel „S“. Zásobníky po 25 nábojích se zasunují do kulometu se strany. Kulomet má sáňkové hledi. Pažba má nepatrný sklon. Kulomet spočívá na dvounohém podstavci. Kulomet váží 9 kg a obsluha je velmi snadná, stačí jediný vojín. Rychlost palby při střelbě jednotlivými ranami 40, při dávkách 600 ran za minutu. Hlaveň se velmi rychle rozpáluje a proto je u každého kulometu několik záložních hlavně. Schránka se zálož-